

و «الله بقدر وسع وتوانایی هر کس وی را مکلف می‌سازد». از جابر رضی الله عنه روایت است که: پیامبر صلی الله علیه وسلم از یک بیماری عیادت می‌کرد و دید که او بر روی بالشی نماز می‌خواند و پیامبر صلی الله علیه وسلم بالش را دور انداخت و فرمود: «صل علی الارض إن استطعت و إلا فأومئ إیماء واجعل سجودك أخفض من رکوعك» بیهقی آن را روایت کرده و ابو حاتم وقف آن را تصحیح کرده است. «بر روی زمین (نشسته) اگر می‌توانی نماز بخوان در غیر آن صورت با ایماء و اشاره و نماز بخوان و که برای سجده و بیشتر از رکوع خم شو».

آنچه که معیار عدم استطاعت می‌باشد و عبارت است از مشقت یا ترس و نگرانی و زیاد شدن بیماری یا دیر خواب شدن آن یا نگرانی از سرگیجه. اگر کسی نتوانست ایستاده نماز بخواند و چهار زانو نشسته و آن را بخواند.

از حضرت عایشه روایت است که: «پیامبر صلی الله علیه وسلم را دیده است که چهار زانو نشسته و نماز می‌خواند». به روایت نسائی و به تصحیح حکم. و می‌تواند بمانند نشستن برای تشهد نیز و بنشیند. اگر کسی نتوانست ایستاده یا نشسته نماز بخواند و بر پهلو راست خوابیده و آن را بخواند و اگر نتوانست و بر پشت بخوابد و بقدر امکان پاهایش را به طرف قبله دراز بکشد. ابن المنذر این کیفیت را انتخاب کرده است. بر بیمار واجب است که در نماز خود و رکوع و سجود کند. و در صورت عدم توانائی و این اعمال را با حرکت و اشاره سرش انجام می‌دهد و که در حالت سجود و سرخود را پائینتر از حالت رکوع قرار می‌دهد. و اگر شخص می‌توانست رکوع کند و از سجود عاجز بود و در هنگام رکوع و رکوع خود را انجام داده و و در هنگام سجود با سر خود به سجود اشاره می‌کند و و در صورتیکه شخص می‌توانست به سجود برود و اما از رکوع عاجز بود و در هنگام سجود و سجده کرده و و در هنگام رکوع با سر خود به رکوع اشاره می‌کند. و اگر اشاره کردن به سر نیز در هنگام رکوع و سجود برایش غیر ممکن بود و با چشمان خود به این اعمال اشاره می‌کند.

پس برای رکوع کمی چشمان خود را بر هم گذاشته و و برای سجود چشمان خود را بیشتر می‌بندد. و اما اشاره کردن با انگشتان دست در هنگام سجود و رکوع که برخی از بیماران آنرا انجام می‌دهند و هرگز صحیح نبوده و و در کتاب و سنت هیچ اصل و نشانی از آن نمی‌شناسیم. و أهل علم نیز بدان اشاره ای نکرده اند. و اگر اشاره کردن به سر و چشم نیز برای بیمار امکان نداشت و به قلب خود نماز می‌خواند. در نتیجه تکبیر گفته و آیات را قرائت می‌کند و و سجود و رکوع و قیام و قعود (نشستن) را به قلب خود نیت می‌کند. بر شخص بیمار واجب است که همه نمازها را در اوقات محدود خود بخواند و و همه واجبات آن را تا حد استطاعت انجام دهد. و اگر به جای آوردن نمازها در وقت مکتوب آن برایش با مشقت همراه بود و میتواند بین نمازهای ظهر و عصر و و هم چنین مغرب و عشاء جمع بسته و این نمازها را به صورت جمع بخواند. در نتیجه این نمازها یا بصورت ((جمع تقدیم)) خوانده می‌شوند و یعنی نماز عصر را پس از نماز ظهر و در وقت نماز ظهر و و نماز عشاء را پس از نماز مغرب و و در وقت نماز مغرب ادا می‌کند. و یا اینکه این نمازها را بصورت ((جمع تأخیر)) می‌خواند. یعنی نماز ظهر را قبل از نماز عصر و و در وقت نماز عصر

و نماز مغرب را قبل از نماز عشاء و ودر وقت نماز عشاء به جای می آورد. و باید شخص ببیند که کدامیک از این حالات جمع برای او راحت تر می باشد. اما نماز صبح را نمی توان به صورت جمع با نمازهای دیگر خواند. در صورتیکه شخص بیمار مسافر بوده و برای معالجه به دیار دیگری غیر از شهر خود مسافرت کرده باشد و باید نمازهای چهار رکعتی را به صورت ((قصر)) بخواند. یعنی نمازهای ظهر و عصر و وعشاء را به جای چهار رکعت و دو رکعت ادا می کند و تا اینکه به شهر خود باز گردد. حال خواه این سفر طولانی و یا کوتاه باشد.

همچنان بر پزشکان و پرستاران بیماران در بیمارستان ها لازم است بیماران را از اوقات نمازها جهت قبله آگاه سازند ودر عمل وضو یا تیمم با آنان همکاری نمایند زیرا مساله نماز مهمتر از هر چیز دیگری است و همان طور که دارو را به بیماران در اوقات معین تقدیم می نمایند در مورد نماز نیز باید توجه جدی داشته باشند واین خود همکاری در نیکی است چنانکه الله دستور میدهد:

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ﴾ المائدة: ۲ «در راه نیکی و پرهیزگاری همدیگر را یاری و پشتیبانی نمایید و همدیگر را در راه تجاوز و ستمکاری یاری و پشتیبانی نکنید».

عباد الله! صلوا وسلموا على من أمرتم بالصلاة والسلام عليه في قوله سبحانه:

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ (الأحزاب: ۵۶)

اللهم صلِّ وسلم على عبدك ورسولك محمد وعلى آله وأصحابه أجمعين و والتابعين لهم بإحسان إلى يوم الدين. اللهم ارض عن الصحابة الأخيار و آل البيت الأبرار و اللهم إنا نشهدك حب نبيك و أهل بيت نبيك و أصحاب نبيك و ومن سار على نهج نبيك صلى الله عليه وآله وسلم. اللهم وفقنا لما تحب وترضى و اللهم انصر الإسلام والمسلمين و ودمر أعداءك أعداء الدين. اللهم اغفر لنا ولآبائنا وأمهاتنا وجميع المسلمين الأحياء منهم والميتين و برحمتك يا أرحم الراحمين و اللهم آت نفوسنا تقوها وزكها أنت خير من زكاها و أنت وليها ومولاه و ربنا آتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار. عباد الله! إن الله يأمر بالعدل والإحسان وإيتاء ذي القربى و وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغى و يعظكم لعلكم تذكرون.